

Dato: 31.10.2024

Høringssvar til Arbeids- og inkluderingsdepartementet om forslag til endringer i integreringsloven og tilhørende forskrifter om økt arbeidsretting og formell opplæring i introduksjonsprogrammet

Innspillene er nummerert etter de respektive kapitler i høringsnotatet.

5.2. Målgruppen for introduksjonsprogrammet

Fylkesrådet støtter forslag om å utvide målgruppen for rett og plikt til introduksjonsprogram fra 55 til 60 år. Sett på bakgrunn av landets behov for arbeidskraft og forventinger til arbeidstakere om å stå lenge i jobb, er det rimelig å forvente at seniorer som ankommer landet også får anledning til deltagelse i jobb og samfunnsliv, slik et introduksjonsprogram bidrar til.

De økonomiske og administrative konsekvensene er ikke vurdert å være av avgjørende betydning for fylkeskommunen.

5.4 Introduksjonsprogram for deltagere uten utdanning på videregående nivå eller høyere fra før

Fylkesrådet støtter forslaget om at programvarighet for deltagere i introduksjonsprogram uten utdanning på videregående nivå fra før utvides fra 3 til 4 år, med mulighet for forlengelse i ett år. Integreringsloven bør være samstemt med opplæringsloven, og innrettet slik at stønad til livsopphold tilsvarer opplæringsløpets lengde. Fullføringsreformen for voksne gir større mulighet for korte og fleksible løp som bygger på voksnes realkompetanse. Skolene i Akershus har mange deltagere med lave kunnskaper i norsk språk, og disse vil likevel ha behov for lengre opplæringsløp for å lære språket godt nok til å mestre yrkesutøvelse.

Departementet foreslår videre å fjerne grunnskole som slutt mål for introduksjonsprogram, og samtidig regulere at kommunen bør realkompetansevurdere alle deltakere på grunnskolens nivå. Endringene i opplæringsloven gir mulighet for raskere progresjon, som er målrettet mot yrkes- eller studiekompetanse og bygger på den voksnes kompetanse. Spesielt muligheten for å starte i videregående opplæring selv om ikke alle fag i forberedende opplæring for voksne (FOV) er fullført (kombinasjonsløp) vil bidra til dette.

Dette er endringer som vil gi voksne med behov for opplæring bedre tilpassede løp. Likevel vil vi påpeke at erfaring fra videregående opplæring for voksne i skoler i Akershus er at kompetanse på grunnskolens nivå er nødvendig for å være i stand til å fullføre videregående opplæring. Nye modulbaserte læreplaner i FOV vil bidra til mer tilpassede og fleksible løp for voksne som ikke har fullført grunnskole, men de med lave kvalifikasjoner vil fortsatt trenge lengre tid for å være godt nok forberedt til å kunne fullføre videregående opplæring.

5.5 Samordning og organisering

Fylkesrådet støtter departementets forslag om ny §12 a, ved å tydeliggjøre kommunens plikt til samordning av innholdet i introduksjonsprogrammet hvor fylkeskommunen er en av flere tjenesteytere.

En tydeligere samordning av mål og virkemidler, samt roller og ansvar, vil bidra til økt måloppnåelse i integreringsarbeidet. Det vil innebære en bedre ressursutnyttelse og en raskere fremdrift for den enkelte deltakers vei til varig deltagelse i arbeids- og samfunnsliv.

6.1 Tilsyn

Departementet foreslår å gi statsforvalteren hjemmel til å føre tilsyn med fylkeskommunens oppgaver etter §§ 11 og 30. Det dreier seg om fylkeskommunens ansvar for å gi karriereveiledning til personer med rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, og om fylkeskommunens ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for personer som har videregående opplæring på fulltid som del av sitt introduksjonsprogram.

Fylkesrådet har i sin politiske plattform lagt til grunn at fylkeskommunen skal være åpen og transparent og støtter forslaget om tilsyn på de nevnte områdene. Tilsyn bidrar til å sikre likhet, rettigheter og kvalitet i innhold og systemer.

Når det gjelder §30 burde den henvise til at fylkeskommunens ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltagere i videregående opplæring er regulert i opplæringsloven med forskrift. Det ville bidra til mindre uklarhet i lovfortolkning. Når det skal gjennomføres tilsyn må lovhjemmelen for tilsynet være klar.

7.2 Opphevelse av enkelte av de midlertidige reglene for personer med kollektiv beskyttelse

Forslaget innebærer at personer med oppholdstillatelse med kollektiv beskyttelse (i praksis flyktninger fra Ukraina), ikke lenger skal ha unntak fra plikt til kompetansekartlegging (i kommunen) og til karriereveiledning. Videre foreslås det at disse heller ikke skal ha unntak fra plikten til å delta i introduksjonsprogram. Lovendringene skal gjelde personer som får innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse fra loven trer i kraft.

Avhengig av hvordan tilstrømningen av flyktninger fra Ukraina vil være i framtiden, kan disse endringene utfordre fylkeskommunenes kapasitet innen karriereveiledning og innen videregående opplæring for voksne. Dette er tjenester som krever ressurser og medarbeidere med høy kompetanse. Staten bør bidra med ekstra midler til å løse disse oppgavene når flyktningebefolkningen med rett og plikt til tjenester og opplæring er så stor som den har vært fra 2022.

Fylkesrådet har lagt merke til at integreringslovens §37d videreføres. Det innebærer at personer med midlertidig kollektiv beskyttelse har rett, men ikke plikt til å delta i opplæring i norsk, og har ikke rett eller plikt til opplæring i samfunnskunnskap. Når plikt til introduksjonsprogram gjeninnføres for denne gruppa, er det underlig at plikt til norsk og rett og plikt til samfunnskunnskap ikke gjeninnføres.

Voksne uten forkunnskaper i norsk som andrespråk er ikke godt nok forberedt til videregående opplæring. Plikt (i tillegg til rett) til norskopplæring og rett og plikt til opplæring i samfunnskunnskap bør innføres for de som skal ha videregående opplæring på full tid i sitt introduksjonsprogram.

Integreringsforskrift

I §3 er det foreslått et forkortet foreldreveiledningsprogram for de med vedtak etter §13, mens de med vedtak etter §14 i integreringsloven får flere timer foreldreveiledning, både av gruppetimer og individuelle veiledningstimer.

Fylkesrådet gir sin tilslutning til innledningen av §3: *Foreldreveiledning skal gi informasjon om og veiledning i foreldrerollen i en norsk kontekst og skape trygge foreldre som kan gi barna en god oppvekst, og dermed fremme integrering i Norge.*

Videre mener fylkesrådet at foreldreveiledning om barneoppdragelse og familieliv i Norge nødvendigvis også vil være en viktig arena for formidling av våre verdier, vår kultur og lovverk knyttet opp mot barns rettigheter, likestilling og barnevernets rolle. Kunnskap og forståelse av norske verdier, kultur og lovverk er en forutsetning for gode integrerings- og inkluderingsprosesser. Fylkesrådet vil fremheve betydningen av at alle nybosatte flyktninger får like muligheter til å tilegne seg denne forståelse uavhengig av bakgrunn og tidligere utdanningsnivå, og at det ikke kortes ned på timetallet for noen av gruppene i introduksjonsprogrammet.

Fylkesrådet vil derfor anbefale å opprettholde foreldreveiledning som obligatorisk element for alle grupper i introduksjonsprogrammet, med likt timetall og innhold.

Tilbud til 16-18 åringer

Med ny opplæringslov og integreringsloven med forslag til endringer på høring, ville det vært en god anledning til avklaringer om ansvaret for opplæringstilbud og opplæring i norsk for ungdom i alderen 16-18 år som er nyankommet. Akershus fylkeskommune har tilrettelagt ved å øke antall plasser i kombinasjonsklasser fra 255 forrige skoleår til 390 i skoleåret 2024/25. Dette kommer i tillegg til økningen i dette tilbudet fra 2022, hvor vi ikke har sammenlignbare tall p.g.a. fylkesdelingen.

På tross av økningen av antall plasser, er kombinasjonsklassene i Akershus fulle og ikke alle søkere får plass. Derfor har vi i tillegg opprettet tilbud om norskopplæring for ungdom som ikke har fått plass i kombinasjonsklasser med 45 plasser totalt fra januar 2025.

Antallet flyktninger bosatt i kommunene i Akershus de siste tre årene er svært høyt, og Akershus er et fylke med generell befolkningsvekst. Tilflyttingen utfordrer kapasiteten ved skolene våre i svært høy grad. Både lovverk og økonomiske rammer for fylkene burde gjenspeile samfunnets forventning om at ungdom skal være fulltid i opplæring samtidig som migrasjonen til landet fluktuerer sterkt.